

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ
ОБЩЕСТВЕН СЪВЕТ

ПРОТОКОЛ

№ 60

На 9.05.2017 г. се проведе заседание на Обществения съвет
към ЦИК

ПРИСЪСТВАХА: **Румяна Дечева** – председател

Европейска асоциация за защита на човешките права в
България

Дончо Пачиков – зам.-председател

Българско сдружение за честни избори и граждански права –
Национална асоциация

Надежда Гологанова – зам.-председател

Гражданска инициатива за свободни и демократични избори

Стефан Манов – БСЧИ – Пловдив (по скайп)

Стефан Марков – Нова алтернатива, със становище по
анализа по имейл

Заседанието бе открито в 16.15 часа и председателствано от
госпожа Румяна Дечева – председател на Обществения съвет към
ЦИК.

* * *

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Обявявам днешното заседание за открито.

Д н е в е н р е д:

1. Анализ.
2. Привличане на нови членове на Обществения съвет.
3. Планиране на дейности след завършване на анализа.
4. Разни.

Във връзка с анализа, това което е събрано тук, надявам се да не съм пропуснала участието на когото и да било от нас. Изпратих го снощи доста късно, тъй като основното, което ни липсваше до момента беше правната рамка. Михаела е направила един доста обстоен преглед. Не знам дали някой от вас е имал възможност да го погледне. Ще ви го покажа в момента само като обем. В три страници и половина от 7-ма до 10 страници, ми се струва, че доста коректно е отразила всичко за което сме говорили по отношение на правната рамка в периода на подготовка на изборите.

По точка втора – Дейността на изборната администрация, частта Велко Милоев е подготвил изключително добре, но е предложил да включим и допълнителни бележки от различните организации, които са наблюдавали изборите. И на този етап не виждам някой да е отговорил. Моето предложение би било онези въпроси, които той е задал във файла, който съм изпратила, поне аз го виждам в два цвята – синьо и червено, освен основния черен цвят. Неговите въпроси са в червено.

Стефан Марков – Нова алтернатива, току що е изпратил съобщение. Отсъства от София. Подкрепя анализа. Не може да се включи онлайн. В движение е.

(Стефан Манов е на скайпа.)

Много се радвам, че си с нас. Ние сме в намален състав – Надя, Дончо и аз и Стефан Марков ни е изпратил съобщение по пощата за това, че приема анализа. До момента след изчакване прескочихме първата подточка, която е анализа – първа точка от дневния ред. Михаела е предложила три страници и половина по правната рамка.

Случайно да си имал възможност да погледнеш правата рамка?

СТЕФАН МАНОВ: Да четох. По мое мнение отразява доста добре всичко, което дискутирахме от периода на подготовка за изборите. И всички съображения, които сме изказвали в някакъв момент ги виждам застъпени. Има няколко абзаца, които при нужда бихме могли да ги съкратим, които са по скоро обстоятелствени обяснения, а може да се счете, че не са точно част от анализ, в случай, че бъдем помолени да го намалим обема. Но ми се струва, че ако не се налага да бъде намаляван обема и в този му вид може да остане.

СТЕФАН МАНОВ: На мен ми харесва.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: И на мен.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз по същество не искам да се изказвам. Много е добре. Имам обаче следните предложения. За Изборния кодекс в началото има осем реда. Тук за да бъде по-компактно, според мен бихме могли да кажем така. Действащият Изборен кодекс към датата на изборите. Всички изменения са вътре. Подобни неща има и нататък.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: За мен това, което е направила Михаела показва нещо, което е основание за много от препоръките. И на мен много ми харесва, че е в първия параграф.

Последните промени, последните четири реда от тези, които ти споменаваш, става дума за промени, които са правени през м. май 2016 г. и от там насам. Това са май, юли, октомври, декември и 7 март тази година. Няма стандарти по света, които да приемат, че толкова промени в Изборния кодекс е нормално да се правят в годината предхождаща определени избори. И голяма част от проблемите с които се сблъсква ЦИК и голяма част от недоволството, което се изразява и от политически сили и от кандидати и от гражданското общество касае това, защо нещо не е направено преди това. Няма кога преди това, защото този Кодекс е през цялото време отворен и той всеки два месеца се променя. Има обстоятелства, които се променят. В смисъл, че можем от една страна да бъдем критични по етапите на организацията, но от друга страна трябва да им отчетем това, че при толкова променящи се обстоятелства много трудно е някой да кажа, ето днес която и да било дата знаем точно каква е ситуацията и можем да изискваме или да очакваме други действия.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това означава ли, че като има толкова чести промени Избирателният кодекс в последния му вид е нищожен.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Защо да е нищожен.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Защото ти казваш, че няма стандарти кога се правят изменения или не, аз казвам обратното. Няма стандарти, които казват, че не може да се прави изменение в последния ден.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Има. Във всичките добри практики.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Добрите практики са добри практики и те са въпрос на разговор.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Има международни стандарти. От копенхагенското споразумение. Нашата страна е страна на всичките тези споразумения

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Да разгледаме случая по следния начин. Примерно ти знаеш за копенхагенското споразумение на което България е страна. Това означава ли, че ти ако беше подала възражение до Конституционния съд, той щеше да отмени последните промени за последните шест месеца?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Аз не считам, че трябва да се отменят промени, които са в интерес на обществото, както преди изборите за президент, две седмици преди това бяха направени промени на 28 октомври.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това е част от политическата игра, което обаче не е незаконно.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Едно са добри практики и друго е незаконно. Аз говоря през цялото време за добрите практики и за нормалните работни условия, които ако са налични, ние и който и да било друг може да има определени очаквания. Когато определени условия не съществуват, ние във всичките си очаквания това трябва да го споменаваме. Аз не казвам, че това не трябва да бъде или трябва или каквото и да било.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Тогава в правната рамка има изречение, което казва така: Сериозна част от трудностите, които възникнаха при изборния процес се дължа на неспазването на така приетите международни добри практики, поради промени в еди-какво си. Няма категорично казано никъде. Защо? Да го кажем.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това което пише е, че нормативната уредба е белязана с чести законови промени и най-често в периоди преди и след произвеждани избори. А проведените

избори бяха белязани от идентични законови пропуски описани в анализа на Обществения съвет на ЦИК за изборите за президент и вицепрезидент. И ние там доста подробно говорим за това. На две страници обясняваме този проблем за тези промени.

СТЕФАН МАНОВ: Шлайфания, които бих предложил и нарочно казвам шлайфания, защото не са дялания, а са шлайфания. Ако го качиш пак на гугъл, където той пази следите от редакциите бих могъл да внасям директно. То ще излиза с друг цвят и ще се вижда и ще е много комфортно. Има разни дребни неща в началото. Например решение на ВКС за задължително гласуване, но то не е на ВКС, а е на Конституционния съд. Има за ЦИК написано, което е вярно като послание накрая, но има фактическа неточност за обучителното звено. Вече не е необходимо да е от членове на ЦИК. Беше премахнато това изискване миналия май. Това са второстепенни неща. Бих могъл да ги изчистя. В смисъл да предложа редакции и корекции.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: В момента предлагам това да го приемем. Аз ще кача документа на гугъл шерът. Така че всеки един от нас да може да влиза и това е най-лесния вариант за всички за работа по текста. Благодаря ти.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да сложим някакъв срок. Примерно следващия вторник.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Предлагам като свършим по някоя от тези точки след това да говорим за срока и за бъдещето какво правим с този документ. Но най-напред да видим колко работа ще имаме.

СТЕФАН МАНОВ: Имам един въпрос свързан с някои постулати да го нарека, а не препоръки. Например относно задължителното гласуване, какво се има предвид да се преосмисли

принципа заложен в чл.3, който определя гласуването като граждански дълг. Дали само частта граждански дълг имаш предвид или имаш предвид изобщо задължителния характер на гласуването? Защото е задължително и представлява граждански дълг или става дума само за редакцията или изобщо за задължителността.

И другото което бих казал във връзка с желанието за съкращаване на обема. Може би частта относно мажоритарното гласуване и референдума сякаш е доста богата, като че ли този акцент беше в предишния доклад. Дали сега изобщо трябва да го повдигаме или да го маркираме под чертата бележка, че е въпрос за вида система и т.н. трябва да е внимателно обсъден. Струва ми се доста дълго за референдума и мажоритарното гласуване като тежест в общата тежест на доклада.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Аз предлагам да го приключим като текст онова всичко, което искаме да кажем изчиствайки го от всички бележки, това на което му казваш шлифоване. И в момента в който го имаме като определен текст да го погледнем тогава как стои. Има параграфи, има обяснения, които могат да отидат другаде. Ние в този анализ декларираме за наличие на отделен анализ за машинното гласуване, където ще включим и интернет гласуване. А то е в някакъв период на подготовка. И отделно от това имахме едно друго желание, което беше декларирано на предишно заседание, да имаме подобен документ по отношение на обучението на секционните избирателни комисии и още имаше една, две теми които бяха набелязани като приоритетни.

Мисълта ми е когато имаме някакъв готов текст много лесно може да извадим определени параграфи и да ги сложим в други текстове, по които в момента ще работим. Защото ние най-напред ще приключим това. Следващият документ, който ще затворим ще

бъде по машинното гласуване. Цялостния анализ с историята, с предисторията на машинното гласуване и с бъдещето. Това за което говорихме на миналото заседание преди две седмици. И в този смисъл, каквото и решение да се вземе и по машинното гласуване и за промяна в законодателството, то ще има отношение към всички останали въпроси. Струва ми се, че ще го намерим.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Имам един въпрос. В този наш анализ на изборния процес при последните избори. Може ли в него да се съдържат елементи на бъдещето. Да речем по отношение на електронното гласуване, това за което казваш.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Към този момент във връзка с тези избори никой не е споменавал интернет гласуване. Споменавано е машинно гласуване, тъй като имаше открита процедура. Споменавано е задължителното гласуване, когато беше отменено. Ние не може да вкарваме елементи, които не принадлежат към този процес.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Има ли заглавие.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да. Анализ по подготовката и провеждането на извънредните парламентарни избори.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Моето предложение е да допълним заглавието. Примерно „и препоръки“ за бъдещи избори.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Препоръките ни идват част от анализа.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Вижте какво се получава. По отношение на машинното гласуване според мен, пасивност като Обществен съвет. Нашата информация вървеше след фактите. Не бяхме предварително информирани. Сега сме горе долу в същото положение. По действащия Изборен кодекс дали ще бъде изменен, ние работим по действащия в момента и за него говорим. През 2017

г. трябва да бъдат проведени три пробни фиктивни гласувания по интернет с цел през 2017 г. какъвто и избор да дойде той да е с тази опция.

В тази връзка има създадени отношения между Централната избирателна комисия и новата държавна агенция.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Може ли да свършим с този текст, който касае тези избори, а след това да говорим. Защото ние имаме друг текст, който е по машинното и по интернет гласуване.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ние все пак имаме такъв текст.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Разбира се, той е различен.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: За да може този текст, за който казваш по машинното гласуване да го направим както трябва, то ние трябва да се опитаме да поискаме като Обществен съвет, Централната избирателна комисия предвид на бурно нарастващия обществен интерес, документацията по техните отношения с Държавната агенция по електронно управление. Защото каквото и да кажем, както и да го кажем във всички случаи няма да бъде реалистично, дотолкова доколкото тези отношения за нас са неясни.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Може ли да свършим най-напред този текст и когато започнем да говорим нататък какво правим да продължим. И аз го имам предвид това, защото ние след като уточним какво пише тук, после трябва да решим какво правим с този текст. От там нататък какво следва.

Молбата ми към всички е там където става дума за изборната администрация да бъдем много коректни. Има задавани въпроси и кой когато може да погледне текста. Има коментари, има бележки и най-много са по отношение на изборната администрация, тъй като практически това касае изцяло и цялото ни общуване с Централната избирателна комисия. Тук също липсват доста елементи, които биха

могли да бъдат предложени. Оставила съм в синьо препоръки от предишните избори не за да ги цитираме, а за да видим дали някои от предишните ни препоръки биха могли да бъдат преповторени имайки предвид, особено за обучителното звено, за което преди малко и Стефан спомена. С оглед на това, което Велко е направил като анализ за положителните промени, които са настъпили да видим как може да се предложи като развитие. Дали ще бъде като отделен документ, дали ще бъде като отделна инициатива, това може да се реши.

След това има една разяснителна кампания. Има едни избирателни списъци, регистрация на партия и кандидати. Аз тук имам все още няколко аспекта да допълня. Не знам има ли отношение в България това, че броя на жените и особено жени водачи на листи е намалял. Това притеснява ли ни? Има ли отношение?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: То е нормално да има движение.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Въпреки че имаме едно изглеждащо не толкова лошо процентно водачество на жени, може да се види, че жените водят по две листи. И практически то е изкуствено завишено. Те са водачи, но те не могат да бъдат в две листи. Това е във връзка и с наша друга предишна препоръка, която тук вече не се споменава от предишни години, че за да има равнопоставеност между възможността на кандидатите да бъдат избирани, ние бяхме писали преди някое време, че не е коректно да се използват водачи на листи в повече от един избирателен район.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Те всички са така.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Не са всичките. Големите партии са така, но другите не са така. И по този начин имаме едни публични личности, които са по-известни и които се появяват,

докато те после в един момент след изборите оттеглят едната. Това поставя в неравностойно положение особено тези, които са независими кандидати. Те не могат да бъдат в две. Законът им е определил да бъдат само в една.

Медийната среда. Много благодаря на Надя. Подаде ми добър, голям текст, който аз направих значително по-малък. За наблюдателите все още не съм наясно сама със себе си колко и какво трябва да споменем в този анализ. Споменали сме, че 1405 са наблюдатели, които са регистрирани през нашите организации, членовете на Обществения съвет. Докато 4000 са регистрирани от организации, които не са членове. Това е във връзка с втора точка от дневния ред.

Препоръките по отношение на наблюдателите. Ние вече след предишните избори предложихме облекчена процедура. ЦИК са на мнение, че е невъзможна. Декларациите да бъдат приемани по имейл. Да бъде опростена максимално процедурата и да не се изискват обстоятелства, които не са вписани изрично в закона.

СТЕФАН МАНОВ: Точно когато казахте за ЦИК връзката се провали. Какво е казала ЦИК за тази нашата препоръка?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: ЦИК казаха, че е невъзможно опростяване. Практически техните изисквания са приложение на закона такъв какъвто е.

СТЕФАН МАНОВ: Това ме провокира да напише някой от ЦИК и най-хубаво е да си го гласуват в зала неофициално, какъв текст ще им позволи да приемат декларация сканирана по интернет и да ни го дадат. Гарантирам при следващите промени на Изборния кодекс текста ще бъде 1 към 1. Просто да го кажат те. Защото никога няма да им хареса текст, ако не са си го написали те.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: В момента в който стигнем до това какво правим нататък с този текст, аз предлагам да дискутираме малко по това какво правим след като приключим с това.

Отново благодарение на Надя имаме доста широка, богата практика от наблюдения на различни места. Струва ми се, че когато стигнем до страница, така както е в момента 24-та и нататък е добре да се огледаме. От текста, който ползвах нямаше отправки към населените места за които става дума. Ще помоля Надя, ако може да ни подсказе. Става дума за доста сериозни нарушения. И ако може някак си да бъдем по-специфични. Прехвърлих го на бързо. Стенограмата ще я предоставим на колегите, които днес не са тук, за да може да погледнат и да видят какво сме говорили по този анализ и ако имат желание и възможност да се включат.

Остава само последната точка, която имам желание да ви попитам по принцип как мислите да подходим. Жалби, сигнали, възражения по резултатите.

До момента всичките ни препоръки и всичките ни анализи са много стандартни. Ние не разглеждаме отделните жалби и отделните типове жалби и сигнали, а по принцип до момента сме критикували невъзможността на избирателите да се конституират като заинтересовани лица. И в този смисъл голяма част от сигналите, оспорванията, забележките са ограничени до представителите на политическите партии и кандидатите. Тъй като това сме го споменавали, има ли нужда това да го споменаваме още веднъж или не?

Всяка една общинска или районна избирателна комисия има собствен регистър на жалбите и сигналите. По същия начин има и Централната избирателна комисия. Ние вече сме предлагали да има един единствен регистър в страната, който да може да бъде

достъпен. Всяка една комисия да си го попълва, но да бъде достъпен от национален портал. Това все още струва ли ни се важно или вече сме се отказали от това?

Слизайки вече на едно ниво по-ниско, съвсем на прагматично ниво, отворих и прегледах целия регистър на всички сигнали и жалби от периода на подготовка на тези избори до приемане на резултатите. Видях, че за тези избори те са не голям брой. Възможно е да бъдат класифицирани. Могат да бъдат отнесени към няколко различни категории, които ние може да опишем. Но нещо, което истински ме притеснява в тези сигнали, че те съдържат информация за законови нарушения и то за сериозни нарушения на изборния кодекс, които поради изтичане на срокове няма как да бъдат адресирани.

Аз ще ви дам само един пример. Мога да ви изпратя линк към конкретната жалба. В една от жалбите подадена от зам.-председател на секционна изборителна комисия пише конкретно име на лице застъпник, който влиза нееднократно с гласоподавател в тъмната стаичка, включително взимайки от името на гласоподавателя бюлетината. Секционната изборителна комисия вика полиция. Полицията не може да го отстрани от изборното помещение. Става дума за един случай, който е толкова азбучен. Ако пет лица, които толкова арогантно нарушават закона в деня на изборите не бъдат санкционирани по някакъв начин, Централната изборителна комисия е приела този сигнал за сведение, защото той пристига от Благоевградската районна изборителна комисия дни след изборите.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Колко е давността?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Действа се в деня на изборите. Той трябва да бъде отстранен в деня, в който това се случва. В момента в който се е случило той е трябвало да бъде отстранен.

Пристига полицията. Той се легитимира като застъпник и с това му се позволява да остане там и да продължи да гласува от името на хора.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Значи полицията не е била инструктирана какво да прави.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Въпросът е, че от моя гледна точка няма абсолютно никакъв проблем прокуратурата да се самосезира, да бъде сезирана. Ние да я сезираме, ако трябва. Не може такива случаи да остават.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Има ли имената?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Всичко има.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Напиши ги в доклада.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това е нещо за което исках да ви попитам. Защото това което мога да направя, вместо онези дълги анализи на права и задължения на различните хора, които имам вече подготвени. Не съм ги включила тук, защото това само ще направи всичко много по-трудно за четене, но мога да извадя всичките тези жалби, сигнали, оспорване на резултати в табличен вид. За този електронен вариант на нашия анализ мога да ги направя директно да може от нашия анализ като се кликне да се влиза в регистъра на ЦИК.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ще отиде в целия регистър, не на мястото, което ти трябва.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ще отиде на определено място. Мога да го направя. Проверих го. Въпросът е дали това нещо ще допринесе или само ще бъде още две, три страници, които ще направят всичко това трудно за четене и досадно.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз предлагам това, което каза сега да го направиш като приложение към доклада. Да кажеш съгласно приложение. Направи го в приложение и който иска да го чете.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това което беше декларирано беше, поради това, че наказанието предвидено в закона е непропорционално. Не може да имаш регламент за заплащане на определен труд за три дни, който е в размер на 50 лв. и да имаш наказание, което е 1500 лв. ти не можеш да му ги вземеш. Голяма част от тези хора са безработни.

Дадена е възможност и това е написано в нашия анализ, според мен много добре от Михаела, дадена е възможност с едни непълноти в Изборния кодекс едно и също деяние да може да се третира като едно или като нещо друго и има оставени незатворени вратички. И нещо, което според мен трябва да се направи, там където става дума за ясно нарушаване и аз затова дадох един пример със случай, в който е напълно ясно и доказуемо. Ако полицията е била извикана. Знае се кои са полицаите, които са бил на работа този ден. Ако там е била секционната изборителна комисия също се знае кои са били на работа в този ден. Ако това лице наистина е било регистрирано като застъпник и му е бил издаден такъв документ и всичките тези хора с ЕГН и всичко, това може да бъде използвано.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Никой няма право когато избирателя е в тъмната стаичка да влиза при него.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това е очевиден случай.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Най-виновен е СИК, защото СИК е трябвало да прекрати изборите и да сигнализира до въвеждане на ред и тогава да продължи изборния ден. СИК е виновна.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Те са изпратили този сигнал, който в ЦИК пристига десет дни след изборите.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Клеймото на изпращането от коя дата е?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Не мога да ти кажа. Има го. Мога да ти изпратя линка.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Деловодството е тук. Да попитаме от коя дата е?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: То е изпратено до районната избирателна комисия Благоевград.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Значи СИК го изпраща на РИК, а РИК го изпраща на ЦИК. СИК го е изпратила веднага, а РИК след десет дни. Значи е виновна РИК.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Те може да имат решение по това.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Къде е решението?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Аз с това се занимавам в свободното ми време. Не мога да отговарям на всички въпроси. Онези неща, за които се разберем, че са ни важни заедно да ги видим. Аз не мога да отговарям за това кой какво е направил. Ако решим, че това ни е важно може да се захванем с два, три случая, може да ги огледаме и може да преценим, ако няколко от тези случаи може да ги върнем обрано към МВР и прокуратурата, към онези работни групи, даже и да не може нищо да се направи на този етап за тези избори, то биха могли тези случаи да бъдат използвани за следващите. И това е нещо, за което искам да се уточним. Какво правим от тук нататък с тези няколко фрапантни случая на нарушаване на изборното законодателство, когато това е доказано по целия път – секционна, районна, Централна избирателна комисия. Всички са информирани. МВР са информирани.

ПЕНЧО ПАЧИКОВ: Това означава, че моето предложение е или от името на Обществения съвет или ако Обществения съвет

няма желание това да стане. От името на някоя от нашите организации сезиране на прокуратурата и приключваме разговора.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Изпращане на писмо до МВР и прокуратурата.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Писмо до прокуратурата с копие до МВР министъра и копие до правния отдел на МВР и копие до Централната изборителна комисия. Трябва да бъде с копие, за да се знае навсякъде кой къде какво е изпратил и за какво го е изпратил.

СТЕФАН МАНОВ: Аз разбрах два въпроса в това, което стана като дискусия. Единият е относно анализа какво да бъде включено вътре като информация за сигналите и жалбите.

Вторият въпрос е относно тези конкретни и фрапантни факти. Относно анализа понеже това е допълнителен труд и си иска работа, аз мисля да не се заемаме с това, защото ти пак ще трябва да го правиш. Някак си да спестя работа, защото ефектът няма да е силен. В смисъл такъв, нашия ефект е силен в тези общи трендове, препоръки. Мисля, че там имаме силен импакт. А сега тези жалби и сигнали да ги гледаме не си струва. Обратно да се хванем с някакви фрапантни случаи и да не ги оставяме да умрат извън анализа. Тук съм сто процента за и даже с най-голямо желание, ако мога с нещо да съм полезен ще го правя. И Дончо е абсолютно прав. В това отношение действително има в един момент едно пускане на ръце. Нека припомним, че някакви нещастни избиратели, които са ги допуснали СИК-ове да гласуват в нарушение на изборните правила се оказва в последствие. Имам предвид, примерно няма уседналост на евроизбори гласувал в Норвегия или в Швейцария, а те са извън Европейския съюз или примерно на местна избори го допуснала селската СИК, а той не бил в тази община, а бил в съседната. Тези преписки ги тормозят хората. Полицаи ходят, питат, свалят

показания. Прокурори се занимават. Има стотици преписки, знаем всички, четем ги по протоколите на ЦИК. Тормозят някакви хора, че гласували в нарушение. Като е гласувал в нарушение той не е влезнал с калашников да гласува в нарушение, защото СИК му е дала бюлетината и го е допуснала. А същевременно за такива фрапантни случаи, вдигат ръце. Минало заминало и какво сега ще се занимаваме. С две думи, двоен стандарт, два аршина за дребния човек, който можеш да го хванеш по постоянен адрес и да го тормозиш. А някой, който е бил партиен представител минало заминало.

В този смисъл напълно подкрепяме идеята да се опитаме да ги проследим, защото давност тези нарушения нямат. В смисъл, ако имат е значително по-голяма около два, три месеца, така че хубаво би било в даден момент, а и е добре за нас като Обществен съвет да кажем, тази тема не я оставихме без последствия. Като говорим за теми без последствия, аз все се каня да се обадя на Матева да ми каже какво стана с тези деца, които са без постоянен адрес. Този проблем с избирателните списъци, който е във Велинград. Защото и там е вид нарушение на гражданските права. Какво значи те да останат без постоянен адрес и да не може с избирателен списък и всеки избор да предизвиква наново темата как ще гласуваш при положение, че имаш граждански права и заради някаква административна или друга формалност те лишават. Такива неща, които съм напълно съгласен, че трябва да ги преследваме. Както пречка на активното избирателно право, така и такива груби нарушения. ЦИК не могат дори да издадат административно наказание, защото РИК е отговорна. А РИК вече не съществува.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Точно това е случая. Много съм ти благодарна. Въпросът ми беше точно такъв. Затова не съм

предложила някакъв текст, защото или трябва много подробно да го напишем или в два параграфа да опиша колко сигнала, колко жалби, колко оспорвания и колко са според нас случаите, които са от тези фрапантните, за които искаме да има някакво действие.

Това с писмо или с отделен документ или с нещо, обединяваме ли се около това. Аз ще ви подготвя една извадка на тези случаи. Те са два вида. Аз до момента съм работила единствено с регистъра, който е на сигналите и жалбите. Не съм отваряла въобще този от изборния ден, в който са много повече. И от там ще излязат повече неща. Като те се препокриват общите. Имаме и много препращания от районни избирателни комисии. Докато тези от деня на изборите са и нашите сигнали, които сме подавали към ЦИК. Ако решим това нещо да го направим мога да ви предложа една извадка от определено количество случаи с места географски, с проблема и тогава да решим. Или може сега да решим, изваждайки тази информация да ви я предложа в някакъв полуготов вид като писмо към което вече може да добавим допълнителни аргументи.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това което ти изложи и Стефан, което каза имам чувството, че отивате към идеята за отделна кръгла маса само по нарушенията с МВР и с Прокуратурата. Това е много сериозен въпрос и ние в общото течение като че ли не му даваме необходимото място.

СТЕФАН МАНОВ: Дончо не забравяй, че „Прозрачност без граници“ Ваня Нушева ще имат специална кръгла маса за нарушенията, защото те горе долу, говорят за това. И някак си ще стане вероятно повторение. Може би за тази кръгла маса на Ваня Нушева там може да се направи като интервенция, като изказване и от името на Обществения съвет.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: И ние трябва да си вземем няколко случая.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Дали да ви го предложи като писмо.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Председател на комисия, който бил неграмотен. Изпратили сигнал до РИК и от РИК отговорили, че няма изискване за образователен ценз, така че няма проблем.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: За секционните избирателни комисии пише, че трябва да знаят български, не пише, че трябва да могат да го пишат и да го четат.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да направим един списък на задълженията на председателя. Той трябва да може да си прочее методическите указания.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Когато в закона ти пише, че трябва да знаеш български не е написано, че трябва да го четеш. Това се оказва според районната избирателна комисия. Това с неграмотния председател ние само теоретично го дискутирахме. Докато тези неща не се извадят по някакъв начин, но това влиза директно в следваща точка. Какво правим ние с този документ? Имам предложение. В момента, в който сме готови за разлика от предишни избори, когато аз го превеждам на английски и го изпращам по едни международни организации този път да постъпим по различен начин. След като го приключим този документ предлагам да направим неформална среща с ЦИК без стенограма и с хора, които имат интерес да говорим. Да им покажем какво сме направили и в тези приложения по машинното гласуване по други обучения. Аз си мисля че имаме достатъчно основание да считаме, че има хора, които ще ни разберат. Убедена съм, че поне пет, шест човека ще дойдат. Предварително не искам да кажа, че нещо няма да

се получи докато не сме опитали. Считам, че този документи ще има повече значение, ако имаме поне няколко човека от ЦИК, които да дадат техните препоръки.

Те също не са подготвили техния анализ за приключилите избори. Предлагам този анализ преди да бъде преведен и изпратен по институциите и в чужбина да бъде обсъден на неформална среща с ЦИК, тъй като те са лицата, които получаваха особено що касае жалбите и всички наши наблюдения в изборния ден да го изговорим с тях. Да видим кое според тях би имало по-голямо значение. На някои определени аспекти може да отделим допълнително даже още по някой друг параграф, други части да станат по-ясни. Ако някъде според някого, както в предишни анализи за съжаление, след като вече са били изпратени, те са имали въпроси и им се е струвало, че би могло да бъде по-ясно, по-категорично или по-добре разработено. И едва след такава една среща да преведем анализа и да го изпратим на всички онези институции. А това са обикновено Венецианската комисия, Съвета на Европа и ОСС. Това е първото нещо по отношение на анализа.

След това още преди да стигнем до този етап на разговор да набележим кои са няколкото допълнителни теми, по които искаме да имаме приложение, както Дончо го нарече. Тези приложения за момента вървят около обучителното звено, структурирането му и дейността му. Сертифициране на членовете на секционните избирателни комисии.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: За разяснителната кампания също ще направя едно такова приложение. С Велко говорихме. Ако искате ще ви кажа какво ще напиша там. Ако не се съгласите ще бъде като отделно наше мнение.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това ще бъде за разяснителната кампания. Тук имаме вече някакви текстове. Сега ще го кача като предложение, както Стефан предложи в гугъл документи и там вече всеки ще може да добавя или да коригира. Кой мислите, че трябва да бъдат тези приложения. Аз категорично ще дам един текст, който вече е 15 страници, а беше 25 страници по машинното гласуване.

СТЕФАН МАНОВ: Да кажа по първия въпрос свързан с прочитането на анализа и разговор с ЦИК. Лошо няма, но аз се притеснявам, че след това ще има реакции да си коригираме виждания, позиции и ще бъде по-трудно тези реакции да ги отклоним, ако не ни харесват. Защото едно е да не си им го показал и да кажеш, така стана. Друго е да им го покажеш и да им кажеш след това, вие ни казахте, но не го пременихме. Въпрос задавам? Кой са предимствата, недостатъците? От друга страна като им познавам стила на работа, а те за всяка запетайка дебатираш пет часа. Може да има опасност да ни хванат за милиони запетайки и до юли, август да не сме готови. Изказвам в момента размисли на глас, не че имам да или не позиция. Малко ме притеснява това. От една страна на независимостта на анализа, а от друга страна на процедурно да не се оттече във времето до Коледа.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: За да не остане нищо не ясно. Моето предложение не е свързано в никаква степен и в никакъв смисъл с това ние да променим становищата си. Обратно, считам че този текст, който стана 30 страници на този етап, но като се махнат много страници, изчислила съм го към момента 25 с допълнителни няколко страници, които липсват и пак ще стане 30. Той ще бъде направен в документ, който ще бъде PDF, сърчибъл, на който може да му се прилага търсачка. Ще бъде интелигентен документ, така че всеки ще може да чете единствено това, което го интересува. Няма

да му се налага да чете всичките страници. Мисълта ми е, ако въпреки че е вече 30 страници, ако някой от тях счита, че наши наблюдения по отношение на определен аспект от подготовката или провеждането на изборите не сме го засегнали достатъчно, по скоро си мисля, че бихме могли някъде да поясним, някъде да прецизираме, да конкретизираме, а не да променяме наше становища. До момента не съм видяла от ЦИК такова желание. Те са се противопоставяли на наше предложение, но никой никога не е очаквал от нас да си промени становището.

ДАНЧО ПАЧИКОВ: Припомням ви изказването на Томов когато искахме да правим тази организация от Русе. Той дойде при нас и ни каза, че в ЦИК е станало известно, че това е човека, който организира хвърлянето на камъни срещу посещението на английския премиер. Аз искам да попитам ти в каква връзка ни подтикваш да направим нарушения на правилата на работа на ЦИК и да направим една среща с тях, която да е без стенограф и без излъчване. По правилата по които работи ЦИК всичко трябва да се излъчва и да има стенограма.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това е тяхно заседание. Аз предлагам работна среща.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Сега ние също правим работна среща има и стенограф. Защо на тази среща да няма стенограф? Каква полза носи на ЦИК, на нас, на българското общество.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Защото не виждам никаква причина едно и също нещо да се дискутира два пъти със стенограф. Защото най-напред ние ще имаме разговор, работна среща отново, а след това когато завършим всичко, включително с тези, които не са заинтересовани от нашата работа, ние ще отидем на официално

заседание и ще им го представим. Аз не виждам причина това два пъти да става. Ние няма да скрием нищо.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Тогава за да елиминираме притесненията на Стефан какво пречи когато бъдем готови да им ги предоставим в писмена форма и те в писмена форма да си кажат съображенията по отделни точки.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ние работейки предимно в писмена форма оставяме доста недоразумения. Невъзможността да зададеш веднага въпрос, когато имаш пред себе си някакъв текст и когато гласуваш някакво становище, невъзможността да зададеш въпрос, много често, аз и от собствената си практика казвам, бих предпочела да гласувам против, ако не съм убедена, че гласувайки за, аз обслужвам по най-добрия начин.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Нашите партньори от Централната изборителна комисия според теб под каква форма ще кажат техните съображения, предложения и т.н. Устна, писмена форма, каква?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: До момента практиката е, че винаги са го правили до този момент устно. Ние представяме, разпределяме си както и при предишни заседания, разпределяме си кой коя точка представя. Аз предишния анализ го писах.

ДОНЧ ПРЕДС. ПАЧИКОВ: Ще дадем ли възможност предварително да се запознаят писмено.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Разбира се, поне една седмица по-рано ще бъде изпратен до всички. Работната среща е за онези, които имат по-голям интерес. Ние знаем, че голяма част от Централната изборителна комисия не проявява интерес към работата на Обществения съвет. И ние уважаваме това тяхно право, желание, нежелание както и да го наречем. Има други, които проявяват по-голям интерес. На тази работна среща ще бъдат поканени всички,

които имат повече желание. Онези които по принцип повече дискутират с нас. Нашият краен продукт ще бъде предоставен на всички.

Имам и друго предложение. Преди да стигнем въобще до този момент и с тази работна среща, когато ние сме напълно готови с анализа да инициираме една среща на нас тримата с председателя на ЦИК. Да направим тези предложения. Да кажем какви още допълнителни документи мислим да предложим на тяхното внимание. Да им кажем какви дейности са от по-голям интерес във връзка с нашите наблюдения или нашите професионални интереси и в този момент на тази среща ние не само да декларираме това, какво сме направили.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Предлагам тази среща, която ти предлагаш да бъде с председателката, зам.-председателката и секретаря.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Защо да не поканим и други, които биха имали интерес?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Да, но в никакъв случай не само с председателката, защото това едва ли се тълкува добре.

СТЕФАН МАНОВ: Аз понеже в момента нямам решение. Току що научавам. Не съм и помислил. Да поработим по документа. Да тръгнем към финализиране и да решим какво правим в този момент. Не мисля, че има нужда сега да вземем някакво твърдо решение. Още повече, че ме само четиримата колеги. И Стоил и Велко и друг може да имат някакви виждания. Методиката на работа веднъж завършен документа вътрешно завършен, имам предвид в рамките на Съвета да се произнесем малко по-нататък и да видим изчистваме ли го, как става всичко. Не мисля, че е спешно сега да го приемем като решение. Това ще позволи да го обмислим може би

малко по-внимателно в каква форма. В тази връзка като говорим за стенограми, ЦИК така и не ни предоставиха стенограмата от онази работна среща, която е била проведена. Мисля, че беше на 14 февруари. Въпреки че такава стенограма има и тя е във вътрешната мрежа на ЦИК. Нямам предвид срещата с институциите, а имам предвид среща на Обществения съвет с ЦИК, на която е присъствала и Ваня Нушева, разширения формат, на която е имало и напрежение, доколкото схванах. Аз не можах да я проследя. Беше ми любопитно да видя тези линии на напрежение и т.н. Казах в датата по памет 14 февруари.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Спомням си. Ние бяхме всички там.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Аз имам въпрос към Стефан. На френските избори има ли изисквания към председателите на СИК и членовете на СИК нещо свързано с образование и подобни неща.

СТЕФАН МАНОВ: Обещавам да проверя в съответните текстове, защото не съм подготвен с този отговор. Въпреки че самия аз съм председател на секционна изборителна комисия.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: За да станеш председател нали трябва да се явиш на някакъв тест и да получиш сертификат.

СТЕФАН МАНОВ: Аз съм правил следното. Кметът назначава председателите на СИК. Така е в законодателството. Пълен абсурд е, защото кмета е политическа фигура. Той винаги би назначил от своята партия. Няма изискване за проценти паритети и т.н. Аз съм минавал тест. Изпратиха ни един документ, който да го попълним и да го върнем. Тестът не е изпит за пред комисия. Факт е примерно, че ако ти не можеш да отговориш на един въпрос и търсиш в интернет, за да намериш отговора, то това ти е част от обучението. Тоест, тестът не е да те сложат на тясно, а теста е да те

принудят по някакъв начин да прочетеш поне веднъж през живота си съответните документи. И вече като си попълниш теста, него не го интересува дали е 100 процента и да ти пише 6. На него му е важно ти да си положил усилия да намериш отговора. Защото намериш ли отговора, значи, че ти си го прочел някак си. Идеята не е да те санкционират, а идеята е да те насърчат да се научиш.

А от друга страна съм присъствал на публична обучителна сесия пет дни преди изборния ден, в която акцентуваха върху новостите на процеса. Нали си давате сметка, новостите тук почти ги няма. В смисъл това е нещо, което е ключа на бараката. Когато нещата не се променят хората ги научават и избиратели и членове на СИК. При нас непрекъснато се променя.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Във Франция възможно ли е 10 дни преди изборите като правило да се променя Изборния кодекс.?

СТЕФАН МАНОВ: Това не. Няма как да стане.

Между другото да ви кажа какво се случи на тези избори. Понеже моята чувствителност е вота на живеещите в чужбина и тук в избирателните списъци живеещите в чужбина са заличени. Понеже информационните системи явно не са свършени никъде по света. А французите си нямат ЕГН, а работят с рождена дата и начин на изписване на името. Какви ужаси има. В България никога не могат да гласуват 20 процента от хората, които се явиха, въобще не могат да бъдат допуснати да гласуват. Да ви кажа какво промениха основно. Казаха тези, които са заличени и са в чужбина, ако се явят в изборния ден попълват декларация, че не са гласували на друго място и нямат да гласуват повторно и да ги допуснат, въпреки че в списъка са заличени. Тоест французите приложиха българския челен опит, който е именно това. За което аз съм се борил. Дори да си заличен в списъка да можеш да гласуваш. Ако си заличен по

причина живееш в чужбина, ако се върнеш в София или в съответния твой град. Аз в моята изборителна секция имах един изборител, който се яви и го допуснах с тази декларация. Но трябва да ви кажа, че гражданското състояние във Франция е под всякаква критика.

Имайте предвид, че изборителните списъци се правят чрез активна регистрация, като активното ѝ е, че ако си смениш местоживеенето трябва сам да отидеш в кметството да декларираш новия ти адрес относно изборното право. А иначе относно личния ти документ новия ти адрес го декларираш в друг отдел. Тоест ти можеш да си издадеш лична карта с адрес в Тулуза, но да не си променил изборни адрес, който е в Париж. Тоест, това е мечтата на нашия приятел Митко Димитров, а и до известна степен на Стоил. Тоест няма връзка между базата данни на лични документи на Република Франция и базата данни изборители на съответните общини. В резултат на това какво става. Става един пълен хаос.

Например една ми се явява, на личния документ е по съпруг, обаче в изборителния списък и в изборителната ѝ книжка, защото французите идват с изборителна книжка е по моминско име. Тя има право да гласува, защото е в изборителния списък. А се легитимира с личен документ на друго име. И аз не мога да я върна. Да не говорим, че едни са с ударение името, на другия му липсва една буква. Защо ти като се регистрираш да гласуваш идваш с фактура от телефон или от ток в кметството, за да те впишат. Така доказваш, че живееш на съответния адрес, а не с личната ти карта. При което на фактурата на телефонния оператор са те записали Маноф, а не Манов, така ще ме запишат в изборителния списък. Разбирате ли какъв пълен абсурд е това, което искат тук нашите корифеи да се раздели ГД ГРАО и МВР от изборителните списъци. Не всичко в

комунистическата структура на ЕГН е лошо. Поне там едно лице е едно лице. Не са две лица, защото имаме номер, ЕГН и т.н., освен, ако някой не е допуснал грешка. Искан да ви кажа, че едно 20 процента според мен от гласувалите в неделя по българските закони не биха могли да гласуват. Така че да внимаваме с административните изисквания, защото като краен ефект ограничаваме гражданските права изборно, което е според мен по-тежкия случай.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Напълно съм съгласна. Само като една бележка към това, което каза. Мой роднина за тези избори фигурираше в два списъка във Франция. Един в Париж и един в София.

СТЕФАН МАНОВ: Имало е 550 000 до 1 млн. двойни вписвания в списъците тази година, поради грешки в компютърните системи. Защото както някой пледират също в България тук с избирателните списъци се занимава Националният статистически институт, а не ГРАО или МВР. При което всяка община когато отидеш да се регистрираш на новото ти място, тя взема списъка и го изпраща на Националният статистически институт и той изпраща от своя страна на старата община да провери дали си се отписал. При тези изпращания и препращания стават грешки с изписването на името. Даже има близначки, които са заличени, защото няма ЕГН. Двете са на една и съща дата родени, но едната се казва Мари Франс, а другата Ан Мари. Едната е заличена. Целият този хаос води до това, че тази година, за да не лишат хората от избирателни права са си затворили очите и си признаха, че има между 550 000 и 1 млн. двойни записи. Тоест истински фантоми. Не българските фантоми. Аз съм в София, но всъщност съм в Тулуза, а са си реални двойни фантоми.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Аз си мисля, че това е една от темите, които може би е добре да похванем, след като приключим с тези набелязани няколко теми. А именно обучителното звено, машинното и електронното гласуване. Това със списъците освен законодателно, според мен трябва да мине през дискутиране. Трябва да направим всичко възможно, което е в нашите сили като Обществен съвет, за да предизвикаме обществен дебат по тази тема. Ясно е, че политическите сили имат определен интерес, ние да се появяваме на определени места. Аз поне от първото ми членство в такъв Обществен съвет към Народното събрание или в първия борд, от самото начало отстоявам мнението, че докато не се раздели връзката между лица записани някъде и едни средства, които общините или населените места получават за развитие, ние няма да мръднем на никъде.

Но от друга страна тезата, която застъпват Митко Димитров и Стоил, че регистрацията трябва да бъде активна във френския й вариант, за мен е три стъпки назад от онова, което до момента сме постигнали. Има и различни варианти. Има така наречен шведски вариант за полуактивна регистрация. А то е едно потвърждение. При вас трябва сам да се отпишеш. И както ти току що ни обясни, един човек живее на едно място според лична карта, а се появява като гласоподавател другаде. И това си е абсолютно в реда на вашия закон. И въпреки, че при вас МВР организира изборите, те не са притеснени от това, че един човек е като фантом поне на едно от двете места.

СТЕФАН МАНОВ: Нещо повече, тази практика е фактически насърчена, защото имаше инструмента на гласуване с пълномощно. Аз тази неделя имах 91 гласували с пълномощно от общо 700 гласували. Аз имам 15 процента от моите избиратели в моята

секция, където бях председател. Какво значи пълномощно. То не е пред нотариус. Отиваш в полицията и казваш упълномощавам майка ми, която живее еди-къде си да гласува вместо мен. Тя след това няма нужда да ходи никъде, нито ти да ходиш някъде другаде или да изпращаш когото и да било. Полицаят е длъжен да придвижи съответния документ до общината на майка ти и общината е длъжна в изборителния списък да го отбележи. При което ти защо да си променяш изборния адрес, ако можеш да гласуваш по този начин.

Естествено за парламентарни избори по този начин гласуваш за кандидат, който не е в твоя район, защото тук е мажоритарна система. И така той изкривява до известна степен свободата на избор в едната и в другата посока. Но проблемът е, че това в един момент напълно отделя изборителния списък от житейската реалност. Аз имах тези карти за гласуване, изборителни книжки. Те не са задължителни, но са силно препоръчителни.

Имахме в секцията 350 изборителни книжки върнати в смисъл такъв, администрацията ги е изпратила на адреса на лицето. Там на пощенската кутия няма такова име. И те са се върнали в администрацията обратно, с обратно писмо. При което той има право да си я получи от нас, членовете на секционната изборителна комисия в изборния ден. Ние държим купчинката с върнати. От 1000 записани в изборителния списък има 1003-ма точно ми е секцията. Имаш 350 върнати карти. Значи 35 процента от хората в моята секция са с нередовен адрес. И за двата тура сме раздали 180 карти. Значи от тези 350 половината сме ги раздали, явили са се в Тулуза да гласуват лично. Другата половина са някъде по света и у нас. Никой не ги знае, никой не ги пипа, обаче те си фигурират в списъка в Тулуза в секцията където съм аз председател. Тоест нищо не е свършено. Проблемът е, че когато се преекспонира един въпрос

може да се приемат решения, които в крайна сметка вместо да подобрят, вместо да изпишат вежди, да извадят очи. Трябва да сме много внимателни с тези системи.

При нас имаме шанса да имаме настоящ адрес като втори адрес в регистъра на населението, който е неизползван добре инструмент. Той се ползва изключително трудно.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: И манипулативно предимно.

СТЕАН МАНОВ: Настоящият адрес дава гаранция за точност, за честност, защото има изисквания. Имайте предвид и друго нещо. В момента личните карти във Франция са валидни 15 години. Няма изискване ти като си смениш адреса на живеене да си смениш личната карта. Няма такова изискване. Тя 15 години ще държи някакъв адрес, на който може да си бил за половин година студент и 15 години този адрес да ти стои на личната карта. Защо да ходиш да я сменяш, да даваш пари и т.н. В България е елегантно решено с настоящия адрес, обаче той не се ползва. И Гетов не иска да го въведе настоящия адрес в списъците. Онзи ден четох стенограмата от срещата. Той казва, как така като влезете в секционната комисия, комисията ще знае, че вие гласувате в тази секция при положение, че на личната ви карта пише постоянен адрес, а не настоящ. Ще има две колони. Ще има колона постоянен адрес и колона настоящ адрес. Защо трябва комисията да има необходимост от друго. Все едно как Комисията ще провери, че вие не злоупотребявате? Ще прочете по постоянен адрес. В картата пише същото, което е в нейния списък. А списъка е извадка от базата данни на Гетов. Той няма как да има грешка в списъка. Щом е написано, че лицето има постоянен адрес ул. „Братя Миладинови“, а настоящия му адрес е в ж.к. „Младост“ значи всичко е точно. Има решение.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Приемаме ли, че темата с избирателните списъци е доста интересна и това може да бъде един отделен анализ единствено по избирателните списъци. Като се позовем на двете стенограми от тази и от срещата с институциите преди изборите и след изборите, в смисъл онова, което вече е казано и е декларирано можем да го използваме директно без да се налага да се говори на срещи и да подготвим едно становище.

СТЕФАН МАНОВ: Може, разбира се.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Стефане, ние с теб ще си го пишем.

СТЕФАН МАНОВ: Ясно. Няма проблем. Единственото нещо, което казвам и на Стоил и на други колеги трябва да сме много внимателни в термините. Месец април, когато Радев говореше за уседналостта. Дори и едно невинно изречение, проблемът с гласуването в чужбина трябва да бъде решен. Използвайки думата проблем, вече даваш негативна оценка. Нали човек трябва да е внимателен с думите. Например казваш, въпросът с гласуването в чужбина трябва да бъде обсъден. Тогава е отворено. Дали е негативно, дали е позитивно не предпоставяш. Същото е и за избирателните списъци. Ако говорим за фантоми, за мъртви души, за такива неща, ти веднага казваш на хората, че това лъха на недоверие и има нещо гнило. Ти кажи, възстановяването на доверието в избирателните списъци е начина, по който избирателния списък генерира доверие и следва да бъде обсъден. А не въпроса с фантомите да го обсъдим. Много е важно как семантично поставяш един въпрос в публичното пространство, защото това кондиционира, оформя обществено мнение. Затова и аз говоря за чужбина, създаване на постоянни избирателни списъци като

отговор. И това веднага е перспективно, положително вместо негативно натоварено.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Напълно съм съгласна с теб, защото това наистина има значение. Аз имах желание да изговорим с вас тези приложения и тези по-нататъшни стъпки, защото утре и вдругиден имам среща с българи, които работят с различни организации в областта на изборите. Велко и Стоил ги познават. Имам желание да видя и колко от тях биха желали да се включат доброволно, безвъзмездно в предоставянето на някои кратки текстчета по някоя от тези теми, които ние после да може да обсъдим и евентуално да приемем, да се обединим около тях.

Тази точка стана мега дълга. По тази причина предлагам бързо да преминем останалите две точки.

Разговарях със Светльо от Сдружение „Равни пред закона“, председател на Сдружението. Ако ги поканим да предоставят анализ за тяхното наблюдение, те са една от организациите с повече наблюдатели. Дали бяха 600 или 800 не си спомням. Има ги в регистъра. Попитах го най-вече за това, дали познава някой от другите наблюдатели и дали неговите хора са срещали. Той не си е поставил такава задача. Няма наблюдение. Но са готови на определени въпроси. Ако ги поканим първо да подадат заявление за участие, като преди това предоставят собствения си анализ от тяхното наблюдение.

След разговора с него и след като имаме вече практика да каним наблюдателите да споделят с нас собствените си наблюдения мисля, че може да го направи и тази година. Нито една от организациите не се отзова на нашата покана за предоставяне на анализ от президентските избори. На миналото заседание мисля че леко засегнахме този въпрос с Надя. Да ги поканим да си дадат

анализа за двата избора. Идеята е да сравним от регистрите тези, които са били наблюдатели миналата година и тази година и да ги поканим да споделят с нас наблюденията си и от двата избора. И онези, които отговорят положително и изпратят някакво потвърждение, че наистина са се занимавали с наблюдение на изборите, а тази регистрация не е била каквото и да било друго, да ги поканим за среща. И на тази среща да ги поканим да станат членове на Обществения съвет.

За всичко това сме водени от идеята, че ние представляваме 1400 от регистрираните за последните избори наблюдатели, докато онези които ние не познаваме са около 4000 без няколко наблюдатели. Те са значително повече от нас и е хубаво да знаем кои са онези други хора, които се появяват или не се появява в изборителните комисии като наблюдатели.

Имате ли становище по тази тема?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това отдавна го говорихме. Ти отсъстваше. Редно е да бъдат поканени. Даже аз съм извадил списък на имейлите. Ако решите мога да ги дам на някои от вас или да оформим някакво писмо, за да го изпратим.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Имаме различна практика с ЦИК. Имаме предишни случаи, когато сме ги канили заедно с Централната изборителна комисия. Но зачитайки нашата независимост и необвързаност с Централната изборителна комисия и допускайки, че някои от тези организации може би са си поставили за цел именно наблюдението на дейността на изборната администрация и може да се почувстват недостатъчно комфортно, ако изборна администрация ги кани. Ние може да решим, независимо от Централната изборителна комисия да установим контакт с тях и да ги каним.

СТЕФАН МАНОВ: Аз съм напълно за. Дори ми се струва, че това е една много важна задача, която трябва да извършим. Това което само бих подсказал като разделяне на етапите. Нека да не бъде писмо, което да е покана за представяне на доклади. Така те ще разберат, че има Обществен съвет, ако не знаят, че има. И да не говорим непременно в това писмо за приемане в Обществения съвет. Да видим първата реакция и вече, ако усетим сериозност, тогава да направим следващи стъпки, за да не би да асоциират веднага с първото писмо, ще дадем някакъв формален доклад и после да станем членове. Нека да няма морков, а да е една неутрална покана и да видим реално сериозните хора. Като дори може да кажем, че сме готови да ги публикуваме в наши материали. Да не казваме интернет сайта, защото е на ЦИК и нямаме право да предпоставяме.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Две бележки. Първо категорично всичко, което до момента сме им писали, понеже аз съм ги подписвала, единствено ги каним да споделят с нас впечатление от наблюдението. Като включително им предлагаме. Има хора, които не обичат да се занимават с анализи и няма да напишат 30 страници. Чувстват се некомфортно да предоставят документ. Ние предлагаме винаги устно или писмено. Ако някой реши устно да споделя. Приемайки, че щом може председателя на секционната избирателна комисия да бъде неграмотен, не може да изискваме от наблюдателите да са грамотни. При това положение с Дончо и с Надя ще трябва да се срещнем с едни хора, които могат да решат да се конституират като заинтересовани наблюдатели и ние ще си поговорим с тях. На онези, които отговорят положително ние изпращаме покана. Един единствен случай има, когато организация е предоставила анализ. Ние ги поканихме да дойдат на заседание на

Обществения съвет и да се свържат с нас, а те отказаха. Те казаха, че техният интерес е единствено в деня на изборите.

Дончо каза, че е събрал имейлите. Аз ще подготвя едно писмо и ще го изпратим и ще ги поканим. Следващите стъпки предлагаме няколко теми. Да видим тези три момента като приложение, които ще ги предоставим с или след анализа. И както Стефан предложи, разбираме се в процеса на работа да решим по какъв начин, кога и с кого ще предлагаме срещи за по-нататъшните ни дейности. А междуременно аз този анализ ще го кача на гугъл шерът, така че всички да може да участваме в него.

Закривам днешното заседание.

(Закрито в 17,45 ч.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Румяна Дечева

Стенограф:

Силвия Михайлова